

ВЪРХОВЕНСТВО НА ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ НАД НАЦИОНАЛНОТО ПРАВО И ПРЯКОТО МУ ДЕЙСТВИЕ

В МЕЖДУНАРОДНОТО ПРАВО

Международните договори са задължителни за държавите - страни по тях, но нямат задължително влияние върху вътрешното законодателство, освен ако международните договори, са ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната. Те имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат.

В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРАВО

Съдът на Европейския съюз потвърждава върховенството на европейското законодателство пред националното и така налага прилагането му от националните институции (1).

ПОСЛЕДИЦИ

ВЪРХОВЕНСТВО

ДИРЕКТЕН ЕФЕКТ

(1) РЕШЕНИЕ „COSTA C ENEL” (15/7/64)

ВЪРХОВЕНСТВО НА ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ НАД НАЦИОНАЛНОТО ПРАВО И ПРЯКОТО МУ ДЕЙСТВИЕ

Правото на Европейския съюз се основава на два основни принципа: принципът на неговото върховенство (примат) и принципа на директния ефект (прякото действие).

1. ВЪРХОВЕНСТВО

До Договора за създаване на Конституцията за Европа върховенството на европейското право над правото на държавите членки не е легално закрепен, а е изведен като принцип от Съда на Европейския съюз, за да се гарантира спецификата на правния ред на ЕС, която би се обезмислила, ако за прилагането на неизбежните конфликти между националното и общностното право се използват класическите инструменти, познати на международното право. Съдът на Европейския съюз въвежда и развива принципа за върховенството на европейското право, основавайки се на главните цели, принципа и на духа на Учредителните договори. За първи път върховенството на общностния правопорядък е формулиран като основна негова характеристика в Решение по делото COSTA С ENEL. След като обявява за принцип върховенството на правния ред на ЕС, съдът дефинира и последиците от прилагането на този принцип в Решението си по делото Simmenthal SpA. Съгласно Съда на ЕС, националният съд е задължен да приложи общностната правна норма, дори ако тя противоречи на национална правна норма, и без да изчаква произнасянето на висшестояща инстанция.

Според Съда: „Разпоредбите на правото на Общността трябва да се прилагат изцяло и еднообразно във всички държави членки от момента на влизането им в сила и през целия период докато действат. Тези разпоредби са пряк източник на права и задължения за всички засегнати, било държави членки, било физически лица, които са страни по правоотношения, регулирани от правото на Общността... По силата на принципа на върховенството на общностното право, пряко приложимите разпоредби на Договора и на актовете на институциите, в отношенията им с вътрешното право на държавите членки водят автоматично до неприложимост на всяка разпоредба от националното законодателство, която им противоречи, със самия факт на влизането им в сила”.

ВЪРХОВЕНСТВО НА ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ НАД НАЦИОНАЛНОТО ПРАВО И ПРЯКОТО МУ ДЕЙСТВИЕ

2. ДИРЕКТЕН ЕФЕКТ

Доктрината за директния ефект на правото на ЕС отново е създадена от Съда на Европейския съюз.

Директен ефект притежава тази правна норма, която незабавно и пряко предоставя на физическите и юридическите лица субективни права, които трябва да бъдат признати и защитени от националните съдилища. Директният ефект следва да се разграничава от директната приложимост.

Директната приложимост се отнася до начина, по който правото на ЕС се интегрира във вътрешния правов ред, докато директният ефект се отнася до защита на субективните права на индивида пред национален съд.

Директният ефект на дадена норма е способ за защита срещу действия и мерки, нарушаващи правото на ЕС, тъй като дава възможност на заинтересуваните частни лица да се позовават директно на правото на ЕС срещу национални властнически органи.

Не всички разпоредби на правото на ЕС имат директен ефект. За да има директен ефект, правната норма трябва да предоставя права на индивидите.

Съществуват две категории правни норми:

- правни норми с „вертикален директен ефект” – които създават права и задължения по отношение на държавите членки;
- правни норми с „хоризонтален директен ефект” – които създават права и задължения и по отношение на частните правни субекти.